

BANATUL LITERAR

Revistă Literară

Director: LUCIAN COSTIN

Redactor: GHEORGHE LICĂ-OLT

CUPRINSUL:

Despre o anumită spiritualitate bănăţeană	Banatul Literar
Iubiţi şi pe vrăjmaşii voştri	Gheorghe Catană
Pastel de câmp {	
Pastel rural {	Mia Cerna
In Sevilla	I. Al. Bran-Lemeny
Novăceştii în balada bănăţeană	L. Costin
Anotimpurile	A. Parşanu
Sunt lacrimae rerum	Gh. Voevidca
Trilogia gândului trist	Viorica Jumanca
Nuneasca, piesă teatrală	Gh. Lică-Olt
Foileton (alt examen de bacalaureat)	C. L.
In amurg {	
Dragoş Vodă {	Lucian Costin
Cronica	Redacţia

Un exemplar Lei 15

Banatul Literar

Anul III No. 2—8

Caransebeș, Februarie-August 1937

APARE TOT LA DOUA LUNI IN NUMERE DUBLE

Director : Lucian Costin

Redactor : Gheorghe Lică-Olt

Administrația și Redacția : L. Costin, Caransebeș

Despre o anumită spiritualitate bănățeană

Câteva cuvinte în al III-lea an al revistei noastre

A schița într'un cadru cât de mic această problemă ni impune ritmul timpurilor de astăzi. E suprema noastră datorie a veghea cu ochii literari și cu ochelarii sociali maleabilitatea valorilor bănățene.

Din perspectiva ideologiei noastre, dela această tribună a muncii oneste, asidui și neîmbăcsite de fumuriile orgolii ale caducității... a veghea, înseamnă ceva!

A crea e mare lucru, a filtra toate prestațiile muncii bănățene — încă e un lucru anevoios și ingrât!

În al III-lea an de conductibilitate energetică, de îndrumare și orientare literară repetăm și subliniem buna noastră intenție, ce au subliniat-o și adevărații prieteni și admiratori ai revistei noastre.

Nu ne-am afișat cu pretenții orgolioase, ci am lucrat și contribuit la exondarea spiritualității bănățene: teaurizarea graiului bănățean în cadrul cel mare al filologiei romanice, exondarea comorilor de folclor pe baze analitice de studii și tratate speciale, gruparea elementelor sociabile pentru muncă onestă și fără reclamă, îndrumarea spre o școală literară nouă și rigidă în colaborare cu celelalte provincii, orientarea serioasă spre un naționalism sincer și tradiționalist. Apoi purificarea limbii, pe care o enunțăm dela această tribună literară: progres în progresie....

Construim, clădim cu material solid, bine selecționat. Nu ne îmbată farmăcătoarele aparențe ale acelor reviste bănățene cu vitrina largă și înzorzonată de reclame. Se impune dela sine o școală literară bănățeană în mâna unui bărbat bine pregătit, cu o adevărată sursă de regenerare și creare a forțelor. Mulți au venit la noi... dar puțini aleși. Mulți s'au speriat de munca programatică și au șters-o englezește dela tribuna noastră, unica de prezent, adică o tribună literară.

Presa bănățeană, cea ziaristică și mixtă, nu s'a uitat cu ochi buni la noi; germenii invidiei au ulcerat... și reavoința și-a arătat colții în Timișoara, Arad, Lugoj etc. Onoare excepțiilor onorabile și conștiente! Incolo multă pletoră cu plete și lavalieri literare pe scenele publice... împrumutând câte un patron dela București ori Craiova pentru Timișoara, Lugoj etc.

Atâta necinste și nerușinare s'au încuibat în presa și spoiala literară, că perioada aceasta de incubație a devenit periculoasă intereselor superioare ale spiritualității bănățene. Tribuna noastră veghează cu bisturiul și lancea... pentru a zăgăzui figurinele acestea miasmatiche și a li striga: „Pe aici nu se trece!“... în arena publică a Banatului. Da un nou sistem de culturalizare se impune! Jos masca perfidiei, invidiei, necinstei, calomniei, răzbunării!!! Afară cu miasele din structura noastră bănățeană atât de accesibilă pentru frumosul început, ce l-am demonstrat cu arta muzicală, plastică, picturală, tehnică, industrială etc.!

Li vine acu rândul presei ziaristice și literare; încă odată — onoare excepțiilor!

Și se mai află prefecti, subprefecti, primari, avocați etc., cari li deschid celor neobrăzați ușile lor cât de larg... pentru tirade cotidiene și efemere...

Facem un apel serios la întreaga societate a Banatului. Bătrânii și tinerii culturali ai provinciei noastre să ia aminte, că anii trec... iar noi rămânem... și cu ce?!:.

Rev. „Banatul Literar“



Iubiți și pe vrăjmașii voștri

— Povestire morală —

Comuna Livezenii de sus e cea mai frumoasă din toate comunele de pe malul stâng al râului Măniosul, numit astfel din cauza că adeseori și mai ales primăvara, când se topea zăpada, se umfla de ieșea din albia sa și inunda tot împrejurul. În partea de jos a comunei este pod stătător peste râu, în partea de sus însă e numai un pod umblător și podarul un om bătrân și sărac, ce-și avea acolo căsuța sa, pe lângă o mică taxă trecea pe oameni încoaci și încolo.

Intr'o zi de primăvară podarul venea din susul apei cu o sarcină de lemne, ce le adunase de pe malul râului și grăbea spre căsuța lui, când iată se văzu față'n față cu marele proprietar (spăia) groful din comună, care însoțit de fiul său, venea dela vânătoare.

Podarul când îi văzu, îi salută cu respect, scoțându-și căciula, dar ei grozii îngâmfai, în loc de mulțumită se puseră cu ocări și sudalme pe bietul om:

— „Iar mi-ai furat lemnele din pădure, moșule“, zise domnul mare.

— „Să fie cu ertare domnule, pe cinstea mea de român și om bătrân, îți spun că nu le-am furat, doară le cunoști că sânt strânse de pe lângă apă, sânt putrede pe jumătate, dar apa se poate că le-o fi adus și din codrul d-tale!“



— „Minți moșule“ — zise din nou spăia — „că dacă și nu le-ai furat acuma, vei fi furat altă dată, că vi-s niște hoți voi, vă cunosc eu“.

— „Domnule!“ — zise mânios moșul — „nu mă atinge în cinste, în omenie, că dacă și nu am cine știe ce avere, dar am omenie, care la mine face mai mult, ca la d-ta averea“. Și spăia atins de vorbele îndrăznețe ale moșului îi zise cu asprime:

— „Moșule, moșule, dar cu cine te prinzi tu? Nu știi că am putere să-ți fac un clopot, care să-ți cânte toată viața, că și dacă nu mi-ai furat tu lemnele astea din pădure, dar ai furat altădată, ori a furat fiul ori nepotul tău, asta o știu bine, și tot te am în mână, măcar de ești așa bun de gură.“

— „Doamne ferește-mă de pacoste“ — zise moșul făcându-și cruce — „curat povestea lupului cu mielul!“. Atunci domnul cel tânăr să răpezi la moș, îi luă sarcina de vreascuri și o aruncă în apă, iar apa o mână cu repeziciune la vale.

— „Cocoane“ — zise din nou moșul — „nu te temi de D-zeu că te-o bate, căci azi ești mare și tare, și ca mâne poți ajunge ca mine, ori mai rău, căci eu sânt sărac ce-i drept, dar am suflet curat, și n'am făcut rău la nime, dar d-ta... și moșul numai avu vreme să spună nimic, căci coconul cel tânăr îl luă dela spate și-l împinse în apă, numai ca să-și rădă de nenorocirea bietului om.“

Sărmanul podar era pr'aci să se înecă, abia ieși tot ud și friguros din apă și ajungând la căsuța sa din margine, abia își desmorți oasele țepenite de frig.

Mâne-zi des de dimineață cei doi proprietari, tata și fiul, erau la căsuța moșului să-i treacă de cealaltă parte a râului.

— „Să ne treci moșule cu podul de cealaltă parte, că mergem la vânat în pădurea bătrână — zise domnul cel tânăr, iar tatăl său legă căpăii unul de altul ca să nu sară în apă.“

Moșul în voe bună ca și când domniile ăștia nu i-ar fi pricinuit ieri nici o supărare, li zise cu glas răspicat:

— „Domnilor! astăzi nu vă pot împlini dorința, apa e prea mare, s'a topit ghiața de vântul de astă noapte, și nu cutez să desleg podul. Am și poruncă dela stăpânire să nu trec pe nime, când se pornește ghiața și sloeții pe râu. Și vedeți că apa tot crește, și tablele de ghiață acopăr toată fața râului, lovindu-se unele de altele și umflându-se în sus. Na e chip de a vă putea trece, mai bine faceți puțin ocol și treceți pe podul mare, unde nu aveți teamă de nimic!“

— „Nu vorbi multe moșule“ — zise domnul cel mare — „nu avem vreme de pierdut, iată de te înecai asară, astăzi nu avea cine ne trece, așa desleagă iute funia podului, că iată noi ne-am și urcat pe el, ori ești mânios pe noi și vrei să-ți răzbuni prin aceia că nu voești să ne treci!“

— „Ba eu nu sânt mânios, nici nu voesc să-mi răzbun, că răzbuna-

rea e a Domnului D-zeu“ — zise moșul hotărât, dar nu pot cu nici un preț să vă trec, până nu se trage apa.

Atunci domnul bătrân aruncă moșului un ban de argint, dar moșul nu-l luă, zicând că nu poate să-i treacă. Ii aruncă după aceea un ban de aur, dar înzadar că moșul rămase neînduplecat în hotărârea sa. Atunci coconul cel tânăr deslegă funia podului și apucând cârma în mână, îi dete drumul.

Moșul și acum îi făcu atenți că rău fac ce fac, dar ei nici nulară în seamă vorbele lui. Cum însă apa era foarte repede și mare și pe fața ei plutea sloeți cât ușile, vârtejul apei mână podul cu repeziciune și-l izbi cu atâta putere de un arin de pe țărnul protivnic, încât îl intoarse cu fundul în sus și cei de pe pod se pomeniră în apă, iar tablele de ghiață lunecară peste capetele lor.

Văzând podarul că vrăjmașii săi sânt în mare primejdie, uită toată nedreptatea ce i-o făcuseră acum și altădată, apucă repede două funii lungi și două prăjini ce erau la îndemână, le aruncă în o luntriță, sări și el, și cu primejdia vieții sale luptând cu sloieții și valurile furioase ale râului îi succese a trece dincolo, de unde întinzându-le prăjinile putu la vreme să-i tragă afară uzi până la piele, ca niște șoareci, cu burta plină de apa murdară ce o înghițiră vrând nevrând precum și cu capetele sângerânde de rănile ce li făcuseră sloi de ghiață. Numai bieții căpăi fiind legați unii de alții își aflară moartea, căci se vândălcivă și neputând înota pieriră în valuri.

Podarul după ce îi scoase la țărături îi muștră cu blândețe pentru încăpăținarea lor, și-i duse în căsuța sa mică, dar curată; îi așeză lângă cuptorul cald, dar li spuse că de nu-i arunca asară sarcina de lemne în apă, acum era cuptorul și mai cald și nu le-ar clențeni dinții de frig; apoi trimise moșul pe un copil al său la curtea boerească după haine și după trăsura, ca să-i ducă acasă.

Până să vină copilul cu căruța, li mai vorbi moșul cu cuvinte blânde:

— „Vedeți domnilor! Nu ați vrut să ascultați de mine și ați pățit-o. De ascultam eu de D-voastră, era poate și mai rău că am fi ajuns toți în apă, și atunci cine ne-ar fi scos? Așa mulțămiiți lui D-zeu că ați scăpat numai cu atâta.

— „Moșule“ — zise atunci domnul bătrân, — „noi asemănându-ne cu d-ta pot zice că avem inimă de câni, pe când inima d-tale e de aur; te rog să ne ierți de nedreptatea ce ți-am făcut ieri. D-ta puteai ușor să-ți răzbuni lăsându-ne în valuri, unde desigur ne înecam, dar n'ai făcut-o nu te-ai răzbunat, ești suflet bun, milostiv, suflet creștinesc, dar nu vom uita nici noi de d-ta moșule, numai să scăpăm în pace. Intr'aceia sosi trăsura domnească și domnii fură duși acasă și căutați cu medicul și abia într'o lună de zile putură părăsi patul.

Atunci moșul fu pofțit la curte unde proprietarul în fața martorilor îi dete pe vecie cu contract de donare complexul de 10 jugăre, ce era

chiar atunci sămănat cu grâu și care se întindea dela locul de scăpare în dreapta râului, apoi făcu moșului pe spesele sale o casă mare și frumoasă, și-i mai dete un car cu boi, o vacă cu vițel, o scroafă cu opt porci și dreptul de a-și aduce lemne din pădurea domnească după trebuință, cât trăește el, drept mulțămărită pentru inima cea bună a moșului.

Mai făcu apoi spăia pe spesele sale un pod statornic și trainic de piatră pe locul unde fusese mântuit de primejdie; iar de-o parte și de alta a podului ridică două cruci frumoase de marmoră în semn de mulțămărită lui D-zeu că li-au scăpat viața de primejdia în care se aruncașeră singuri.

Iar de atunci și firea și năravul domnilor se schimbă, dând drept oamenilor din comună să-și aducă lemne gratuit din pădurea domnească în 2 zile din săptămână, iar la biserică făcu daruri bogate, și din oameni îngâmfați și înfumurați cum erau mai înainte, deveniră acum oameni buni, oamenii lui Dumnezeu.

Ba ceva mai mult trecu el și toată casa sa la legea noastră românească, care zicea că e cea mai bună. Iși aduse apoi la curtea sa un preot român ortodox, care să-i explice temeinic legea aceasta bună, de care până aci își bătea joc.

Bunul D-zeu, în urma a tot înțelepciunii sale, cercă de multe ori pe om, și pân suferințe și năcazuri sădește în inima lui diferite virtuți creștinești și-l aduce la pocăință, căci în foc se lămurește aurul.

D-zeu celor mândri li stă împotriva, iar celor smeriți li dă dar.

„Nu vă răzbunați înșivă!“ zice Domnul, „răzbunarea este a mea, și nu a voastră, că eu voi răsplăti fiecăruia după dreptate“ — zice Domnul D-zeu.

Valeadieni

George Catană



Pastel de câmp *)

— Iulie —

Cuprinsul firei s'a încins
 Cu brâu de foc,
 Smerite spice aurii
 Comoara-și coc...
 Și pitpălaci ritmează'n strune
 Subțirele
 Sanguinci maci privesc cu dor
 La albăstrele...
 O coasă cântă vîers amar
 De chin trudit,
 Pe-un fir de fân o libelulă
 A poposit...
 Și râde câmpul de căpșunt
 Și de sulfine
 In lan de floare de trifoiu
 Nuntesc albine...

Mia Cerna

Pastel rural *)

— August —

Batoza cântă imnul pâinii'n
 Bătătură,
 Hulubli-și ciugulesc penajul
 Sus pe șură...
 Și-un car își scârtăe necazul
 Prin ogașe
 In cuiburi se urzesc idile
 Drăgălașe...
 Pe lângă gard fecioare albe
 De gherghine
 Ascultă serenăzi de greer
 Mandoline...
 Și-amurgul gene somnuroase
 Imbină lin
 Iar ziua moare ușurată
 Intr'un suspin...

Mia Cerna



In Sevilla **)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

In Sevilla, plai romantic, rai al Andaluziei
 Mai trăești un vis de vrajă'n leagănul iluziei...
 Pitorescul ce radiază doar culori și veselie
 Îți îmbată ochiul dornic și flămând de poezie...
 Vezi femeii cu ochi ca noaptea, părul negru în dantele
 Si cu mers ușor ca mersul grațioaselor gazele...
 Si Hidalgo-și risipește'n rotogolul din țigară
 Gânduri vagi, plâpânde visuri ce-au apus și chiamă iară...
 Tolăniți prin cafenele într'un dulce farniente
 Poartă fulgerări sub gene mistice și violente...
 Dansatoarea se arată... e din școala ta Otero,
 Ce-ai aprins atâtea inimi și-ai fi împlânzit pe Nero,
 Iată danțul, e Flamenco, scăpărând scânteii din artă,
 Ce pătrund adânc în suflet și te'ncântă și te poartă
 Ca pe unde nevăzute, într'un labirint de vrajă,
 Și te-adoarme, pe când dorul singur îți mai stă de strajă...
 E Flamenco, ce îl joacă șerpuind pe-acelaș loc,
 Scăpărând mișcări de brate, vii, ca limbile de foc
 Si în sunete vioale, ritmice de castagnete
 Se-oprește acoperită de noianul de buchete.

In Sevilla, plai romantic, rai al Andaluziei
 Mai trăești un vis de-o clipă'n leagănul iluziei...

Ioan Al. Bran Lemeny

*) Din „Semenicul“ Oct. 1929 No. 9—10.

**) Din „Ancore“.

Novăceștii în balada bănățeană

— Studiu de folklor —

E un ciclu format din basiful dunărean în stânga la Români, în dreapta la Sârbi.

Raza de obârșie sunt Munții Cătrînului din Balcani, la țărmul sârbesc al Dunării, în fața Carpaților (Munții Almăjului). De aici raza s'a întins în așa numita „zona baladelor Novăcești“ dela Subcarpații Olteniei-Munteniei până la Dunăre de o parte, iar de alta din Sârbia peste întreaga Tracie până la Marea Neagră. Ciclul de formare a pornit din Craina, leagănul acestor balade, care a înaintat pe o fâșie largă Banatul-Oltenia-Muntenia-Sudul Moldovei, apoi din Craina peste Timoc în Tracia. E cea mai mare zonă a baladelor. Ca vechime se poate considera sec. XVII și începutul sec. XVIII. Cele sârbești sunt ceva mai vechi.

Toate baladele acestea sunt în număr mare în Craina, Banat și Oltenia, iar spre Muntenia-Moldova tot mai puțin. În forma lor primitivă ele se căutau, cu timpul însă acțiunea epică augmentându-se, multe din ele parte se recitau, parte se cântau — pânăce toate au amuțit în melodii. Ca sfârșit al acestei faze de muzicalizare se pot considera anii 1880—1914. Un fenomen am observat în migrațiunea variantelor, că spre Răsărit prin Oltenia-Muntenia-Moldova prin împuținarea variantelor s'a augmentat acțiunea cu diferite elemente dându-le un facies special de cogeamite balade, divizându-se în schimb cele bănățene într'un număr foarte mare de variante.

Pe stâncile sterpe și înalte ale țărmului sârbesc, în Munții Cătrînului, era lăcașul «Novăceștilor» un cerdac bine adăpostit. Cu timpul și evoluția acțiunii romantice acest cerdac e ales de Novăcești, după împrejurări și pe stâncile din fața lor, pe țărmul bănățean al Dunării concomitent cu extensiunea noțiunii Munții Cătrînului asupra munților Almăjului:

„Pe culmița dealului
Dealului Ardealului
La casele lui Novac
Lui Novac Baba Novac“

După o variantă din Covurlui.

Deci obârșia slavă a familiei Novăceștilor trece într'a doua bănățeană — deci română — ca un simbol al luptelor seculare comune. Și pentru Sârbi, și pentru Români era Țarigradul centrul de gravitație al acțiunilor eroice, de unde porneau poruncile și unde se judecau litigiile voinicilor, haiducilor boerilor și domșilor. Bejul, cadiful, pașa și vizirul aveau fiecare în raiale sau în vilaete mare seraiu, ceea ce sultanul în Țarigradul lui avea în stil fenomenal: cel mai mare seraiu al întregului Orient — un Versailles alui

* Un fragment din capitolul „Novăceștii“ în manuscrisul „Balada Bănățeană“

Ludovic XIV. Curțile seraiului erau între grădini sublime ca splendoare. Cadâne și roabe trăiau viață de paradis. Pivnițele împărătești ocupau cartiere întinse ale orașului. Roabe favorite aveau diferite servicii. Din aceste roabe țășnea instinctul de rasă creștină într'un mediu turcesc de selamlac al vicleniei, intrigei, urii și răzbunării. Viața în Țarigrad era într'o promiscuitate de Turci, Tătari, Greci, Armeni, Latini, Români, Slavi, Evrei, Albanezi, Perși și alte neamuri orientale, un adevărat Babilon.

Pe drumuri rele, prin codrii și văi întortochiate, drumuri deschise și drumuri «ascunse» se făcea legătura între Țarigrad și provinciile trace și cele dela Nordul Dunării.

Familia Novăceștilor

Li aparțin următorii :

Bătrânul Novac, bătrâna Novac, Gruia (Gruia) feciorul Ioviță (Iova) nepotul.

Rar când amintesc Novac și Gruia de ea. Bătrâna Novac nu lua parte la acțiunile bărbatului sau ale fiului.

În balada «Gruia copilul», colecția Gh. Catană, spune bătrânul Novac

«Gruia copile de rând
Și cu capul cam bolând,
Tu nu ești de însurat
Toate fetele te bat
Și nici un războiu n'ai spart.
Că eu când m'am însurat
Sapte războaie am spart

• • • • •

Și-am luat pe mamă-ta,
Să nu crezi cu celaina,
Ci-am luat-o cu sabia.

Iară Gruia către Novac despre mamă-sa :

«Eu hoț mă voiu face
Si nu ț-oiu da pace,
Acas eu voiu veni,
Pe tine te-oiu omori
Pe mama oiu văduvi».

(Gruia copilul).

a) Bătrânul Novac și casa lui

Sus pe o stâncă, amintită mai înainte (când în stânga, când în dreapta clisurilor dunărene) e un cerdac stâncos, iar înaintea acestuia un cort mare, sub cort o masă.

«Colo jos la scăpărat
La ciardacul lui Novac

Este un cort mare rotat.
 Dar sub cort ce mi-și era ?
 O măsuță mititea,
 De nouă stânjinei de lungă
 Și de șapte palme'n dungă,
 O masă frumos întinsă,
 Cu albe făclii aprinsă.
 Dar la masă cine-mi șade
 Tot bătrânul de Novac,
 Tot desculț și desmățat,
 Numai cu gugimanu 'n cap.

 Și cincizeci de mărunței».

(Gruia copilul, colecția Gh. Catană)

b) Gruia fiul

Bărbat chipeș, spătos, vânjos. Iată cum îl descrie Anița, birtășița din Țarigrad sultanului :

„Inalte împărate,
 Să trăești cu sănătate,
 Eu îți spun cu dreptate:
 De trei palme și lat în frunte
 Și nu prea vorbește multe ;
 Apoi căutătura lui
 Seamănă cu-a lupului ;
 Când se uită pe sub gene
 Și Măria Ta te-ai teme.
 Mustățile-i ca la rac
 Și le'noadă după cap !
 Face nodul cât pumnul
 și rânjește ca ursul,
 De bubue tot locul,
 Si ți-e groază de dânsul
 Lat e'n spete, gros în os,
 Dar la față mi-i frumos,
 Că are fața de hârtie
 De-ai putea pe ea a scrie,
 S'apoi ochișorii lui
 Ca murele câmpului!»

Gruia lui Novac, colecția Gh. Catană

c) Ioviță (Iova) nepotul

Tot Anița (Agnița) îl descrie astfel sultanului :

„Cel ce-nchiagă

Barbă Neagră
E nepotul lui Ioviță»

Gruia lui Novac, Colecția Gh. Catană

Apoi :

«Sus la munți de Stâligeal (Sterideal)
La cerdacul lui Novac
Este o masă mare 'ntinsă.
Bea bătrânul de Novac
Cu nepotul său Ioviță
Și cu fiul lui Gruia.

Gruia înainte de însurat, colecția I. Popovici

d) Un frate turcit și o fiică ilegitimă de alu Baba Novac

Răpirile reciproce între creștini și Turci prin cele vremi erau nenumărate. Băgbații erau prin lupte târșiți în robie, femeile frumoase deveneau sau roabe sau cadâne favorite. Să fi avut Baba Novac și un frate turcit, e verosimil și puțin verosimil.

Verosimil pentrucă mulți au ajuns prin diferite peripeții ale vieții de a se turci. Voinicia turcului din balada «Turcul și Novăceștii» e prea bătătoare la ochi, căci din toate baladele se reliefează voinicia creștinului față de a turcului.

Tocmai în această baladă Turcul îi bate pe tustrei Novăceștii, ca apoi să-i vină lui rândul să fie răpus de Baba Novac (fratele său).

Neverosimil e pentrucă tălcuitorul dibaciu al atâtor balade a intervertit acțiunea după bunul său plac introducând noi elemente în acțiune. De ce adică să nu se întâmple contrarul cu Novăceștii, să fie și ei învinși de Turci. Neverosimilul reiese și din finalul, în care stă alături de verosimil.

Adausul la final îi aparține lăutarului ca la atâtea balade și cu aceasta ne apropiem de verosimil, că Baba Novac ar fi avut totuși un *frote turcit*.

Pe cât de adevărat e, că Sârbii îi consideră de personaje legendare ale lor, nu mai puțin se atestă din baladele bănățene, că Novăceștii sunt și ai Românilor.

„Prin oraș prin Țarigrad
Propoartă-se
Umblă-se
Trei ficiori de lătâni
De lătâni de cei bătrâni»

„Novăceștii“, colecția A. Corcea

Apoi :

„Ei vizir, mare vizir
.....
Ci-s bătrânul de Novac
Domn român și pe-al tău veac»

Gruia lui Novac, colecția A. Corcea

Iar în balada „Turcul și Novăceștii“ :

«Pusu-s'a de s'a vorbit

* * * * *

Să prindă pe Novăcești

Pe voinicii românești

Colecția A. Corcea.

Despre fata ilegitimă alui Baba Novac, pe care o pețește și o răpește Gruia, fratele ei, ni spune o variantă : „*Insurătoarea lui Grula Novac*“ (Colecția Emiliu Novacovici).

Ciclul Novăceștii

în baladele oltene, muntene, moldovene

Varianta Olteană : Novac Baba-Novac

Colecția N. Păsculescu, notată în Romanai

Superioară în concepție, acțiunea foarte vivace, predomină elementul epic în dauna celui liric.

Pentru a ne orienta asupra fondului epic, o redau în rezumat.

1) Baba, Gruia și Iova Novac «trei voinici închivărați» ajung lângă Bârlad la hanul Lidovei.

Cârciumărița privește cu jind, cum cei 3 voinici îi golesc buțile de vin. Se furișă la nașu-său și-i cere ajutor. Întrebând-o cine sunt ea îi descrie :

„Sunt oameni de stat înalt

* * * * *

Cu căciuliță de jider“.

De frică Lidova nu li cere socoteala. Voinicii la plecare își deșartă desagiile de galbeni pentru vinul isprăvit și pleacă dela Lidova luând drumul Țârigradului.

2) Aci tot întrebând de unde ar fi fata cadiului, află că e în grădină cu trei roabe. Sofia era frumusețea cadiului, iar Ioviță (Iova) o râvnea pentru răpire. Sofia îi întinde floarea dragostei, când vicleanul Ioviță o și aruncă pe cal.

„Merge calul năstrăpat

* * * * *

Iar Sofia tot plângând“

Cadiul în goană după el. Novac aude știrea și-i iese înainte :

„Dur cadiu, cuscre Cadiu

Copii fac vrăjburile

Noi bătrânii păciurile“.

Și cadiul e răpus de Novac. Sofia zdrobită de durere rămâne la Ioviță mângăiată de Baba Novac.

„Taci nepoată, nu plângea

• • • • •

Că hârcă zestre ți-a dat“

Varianta munteană: „Gruia“

Colecția N. Păsculescu

Cuprinde un fond epic, mult mai variat în scene, elementul liric înoadă frumos scenele peripețiilor lui Gruia și Iovița.

1) Gruia supărat pe tatăl său Novac o ia spre Țarigrad.

„La birtu 'mpăratului

C'auzii că vinu-i bun

Crășmărița de român“.

Crășmărița Anchița se îngrozește când vede că Gruia îi isprăvește toate buțile de vin. Ea îi spune vestea sultanului:

„Un crăișor c'a venit

Crăișor ardelenesc

Pe trei cai moldovenești“

Dar sultanul o certă că

„Ala nu-i voinic ardelenesc,

Ci-i chiar Gruia lui Novac“

și-i porunci să-i dea vin pipărat, până va adormi de tot. Anchița ascultă, Turcii dau năvală și-l leagă pe Gruia aruncându-l la „osmol“. În noroiu până la gât îl văd cocoarele și corbii. Gruia îl imploră pe un corbișor să-i arunce inelul său în cerdacul lui Novac.

Acesta recunoaște inelul și în haine călugărești ajunge până în Țarigrad. Incercarea de a-i prinde pe Turci cu o viclenie spre a-l scăpa pe Gruia de spânzurătoare:

„Turcilor, spahiilor,

De vi-i robul de vânzare

Vă dau galbeni și parale“

Dar Turcii prea bine îl înțeleg

„Ia-mi dați, dați să-l spânzurați

C'asta nu-i vorbă călugărească

Ci e vorbă novăcească“

Baba Novac se repede în spahii și-i vântură cu paloșul. Apoi întoarce spre casă. Dela masă se furișă însă Iovița.

2) La fata cadiului în goana calului spre târgul Odridului (Adrinului, Dodrinului în alte balade Adrianopol). Prin grădina culegea fata flori. De aici acțiunea trece în analogie cu elementele identice din varianta olteană, până la același desnodământ.

«Dur, dur, dur, cuscre Cadiu
Copii fac vrăjburile
Noi bătrânii păciurile».

Capul cadiului se rostogolește cât colo, iar cei trei sosesc acasă la cerdac :

„La cerdac ei că venea
Frumoasă masă punea
Frumoasă nuntă făcea
De se ducea pomina“.

Varianta moldoveană : „Novac“

Colecția N. Păsculescu, notată în Covârlui

E o baladă mai redusă în fond cu variații de analogie la balada muntească. Acțiunea are ca personaj principal pe Gruia în aceleași lupte și peripeții ca Iovița în varianta muntească pentru răpirea fetei cadiului din târgul Odridului. Desnodământul e acelaș, înaintea finalului :

„Turcule, Cadiule,
Nu speria acești copii
Că copiii-s fără minte
Copii fac vrăjbiile
Noi bătrânii păcile“

Baba Novac îl răpune pe cadiu, iar Gruia își aduce fata răpită acasă :

„In pădurea pinului,
In munții Cătrinului“

După cele menționate varianta moldoveană s'a rotunzit dintr'un fragment la baladă cu un facies întreg și nu suferă prin nimic față de cea olteană-munteană. Fondul liric se resimte ceva ca și la cea olteană ; dintre toate trei prezintă varianta munteană cele mai înalte valori.

Ciclul „Novăceștii“ în Banat

Una dintre cele mai vaste balade haiducești care impune prin superioritatea calitativă și cantitativă e „Gruia și tatăl său Novac“, ce o am notată dela M. Brânda din Coțlea-Severin, care n'am publicat-o până în prezent. Din ciclul baladelor haiducești, a doua ca valoare literară e cea de față. Fondul epic e superior în extensiunea acțiunii și a numeroaselor scene de detalii. Fondul liric e superior prin momentele psihologice ale celor 2 figuri legendare Gruia și Novac.

Acțiunea se destinde prin frumoasele convergențe în jurul axei, voinicia și cumințenia Românilor în toate circumstanțele timpului și ale sufletului nostru românesc, căci Novăceștii au prin Români o aureolă și mai strălucitoare decât cea prin Sârbi, cărora li aparțin ei prin ambiguitatea

destinelor seculare și atât de eroice. Din lipsă de spațiu nu pot cita lunga baladă (127 strofe) „Gruja și tatăl său Novac“.

Această baladă poartă prin calitățile constructivismului ei pecetea primitivității ca una dintre rarele balade de pe valea Cernei și a Timișului. Din partea opusă, Vestul Banatului, în jurul Vârșetului, e a doua baladă „Novăceștii“ din colecția A. Corcea, notată din gura lăutarului cași toate celelalte din colecția sa, un destîn mai bun decât alui Iosif Popovici, care le-a notat din gura femeilor, țăranilor, tineri și bătrâni—fragmentându-le în numeroase variante devalorizate de elementul liric.

Eticul din toate baladele poporane se evidențiază în ciclul „Novăceștilor“ cari deși duc o viață aventuroasă de romantism exuberant, în toate se arată ca buni voinici, dar și buni creștini căci deși e

„Grujă copil zburdat
De mic la rele învățat“

totuși în peșirile surorii sale (deoarece n'o cunoștea)

„De nuntă se lăsa,
De unde Gruja a furat-o
Și acolo a lăsat-o“

În aceeași regiune Valea Nerei, a Carașului și jurul Vârșetului au dat colecțiilor un bogat material de variante. Am citat mai înainte balada „Insurătoarea lui Gruja al lui Novac“ din colecția lui Emiliu Novacovici (Răcașdia-Caraș) pentru a ilustra că în aceeași regiune dela sat la sat, din vale în vale, din munte peste munte, motivele analogiei află destui meșteri și tâlcuitori în alegerea elementelor de a crea și de a augmenta, de a fragmenta și a diferenția acțiunea după bunul plac.

Prin forma îngrijită a calității trece înaintea baladelor lui Iosif Popovici. Faptele eroice, în cari cele 2 personaje principale au rolul predominant, s'au popularizat în avântul ideii creștine; cu această popularizare a figurilor s'a ivit o sete de romantism popular, în care destinul și destoinicia creștinului e pe pământul românesc axa uriașă a victoriei finale. Codrul, pădurea, apele, animalele (vulpea, ursul, lupul, șarpele, șoimul, vulturul, corbul etc.) îi stau creștinului, voinicului, haiducului, boierului și domnului de razim în marea filiațiune a creațiunii divine.

Pentru frumusețea desfășurării acțiunii în aceeași regiune a leagănelui baladelor bănățene (Carașul-Torontalu) aș reproduce paralel trei balade cu acelaș titlu spre a redă coloratura variațiunilor, însă din lipsă de spațiu n'o pot face.

Lucian Costin



Anotimpurile

Un glas străin
îmi strigă
când moartea mi-o cerșesc

Nebunule! Vieța e rod dumnezeesc!

Privește vara câmpul,
se'ngână de belșug.
Peste profilul leneș al boiler
din jug
își picură topirea
văpăile-aurorii!
Ca'n foc de-apoteoză
plutesc în raze
norii

Ascultă
când se'mbracă în giulgiul brumii

cum prin frunzișe toamna
își geme simfonia
și cum tâlânguirea și-o plâng în
ciopoare, cari coboară
ca să ierneze în văi.

Apoi, când țese iarna
borduri de-argint
la geamuri,
privește 'n deal copacii
cu mille-i de ramuri
par mâni încremenite spre cer
în rugă mută
ce-și cer cu disperare podoaba lor
căzută

visând un cor de frunze
și-un sbor de rândunea,
iar cerul îi îmbracă
în blănuri mol de nea....

Privește primăvara pe dealuri
colb de soare;
natura reinvie în fiecare floare
Salcâmiî râd pe uliți .
și leagănă cercei;
fâșnesc din culburi
păsări;
la stână sburdă miei,
iar în adâncul văii o larmă
de copii
se pierde lin cu vântul ce flueră
prin glii....

Un glas străin
îmi strigă
când moartea mi-o cerșesc

Nebunule! Vieța e rod dumnezeesc!

Tot ce-a murit în toamnă
și'n iarnă s'a 'ngropat,
sub cerul primăverii
privește
a'nviat!

Căci frunzele ce toamna
cu glia se'mbinară
dau mugurilor sevă
și nasc viață iară!

A. Parțanu



Sunt lacrimae rerum *)

*Aci 'n odaie a zăcut un mort
Mut în al sufletului meu opal
ca pe-o vedenie aburită port
profilu-i pal.*

*Ploios crepuscul scuturat de vânt
cernitul crep și-l târâie, tăcut.
Miroase-a lacrimi și-a mormânt.
Un mort aci'n odaie a zăcut.*

*Și'n al odăii spațiu strimt
sînt indecis — demult o simt —
ființa lui în lucruri respirând
în lucruri cari, altcând,
din viața celui ce-î azi lut
viață tainică-au băut.*

*Și lucrurile grele de mahnire,
în taină lăcrimează omintire...*

*In mine port un mort demult
...Și'n ora asta de singurătate,
ce gândurile-mi înoptează,
înfiorat ascult:
cum urcă murmure întunecate...
Și cum nelămurite oftări se strâng...
Și sunete pierdute picurează
Ascult cum lucrurile plâng.*

*Și lucrurile, grele de mahnire
în taină lăcrimează amintire...*

*Crepu-i negru vântul și-l răsfiră —
Demult un mort în mine port —*

*O, lacrimile lucrurilor ce respiră
Sufletul iubitului meu mort!...*

George Voevidca

*) Din „Turnuri“.



Trilogia gândului trist

*In început de ziuă, când zarea e albastră
Surâsul primei raze îmi intră pe fereastră,
Și florile își scaldă petalele în rouă, —
Se pregătește firea pentru viață nouă.
— O clipă e surâsul petalelor de floare,
O adiere numai, și visul froged moare...*

*Când vântul mic al serii îmi intră pe fereastră,
Privesc cu ochii'n lacrimi, la florile din glastră,
Tristețea'n plâns de floare pe toate le'mpresoară,
Și plânsul lor îl duce tăcutul vânt de seară.
Iar gândul meu cu plânsul de floare'n vis plutește
In mine se întearce și'n visul meu tot crește,
Când inima își caută în sufletul durut
Mormânt pentru odihnă de vis abia avut.*

*Si, în amurgul serii, când micii greieri cântă
Atunci și vis și gânduri tăcute se'nmormântă.
In pacea din grădină o floare își adună
Corola-i de petale subt razele de lună.
Si cântecele mele, coroană pentru moarte,
Se spulberă'n văzduhuri, se duc pe vânt departe.*

Viorica Jumanca



Nuneasca

Actul I. *Scena III-a.*

Sanda, (culcată pe divan).

Vino, băbușo și dă-mi cu bobii, să vedem dacă vine sau nu, Puiu. Mă prăpădesc de dorul lui.

Baba Tinca. Lasă măicuță; o să vie el, dacă ai primit carte, că e sănătos. Nu te teme, nu s'a înstrăinatără conașu Puiu. Tot pe mătăluță, te iubește.

Sanda (cu lacrimi în ochi).

Dar visul meu, nu minte, băbușo. Puiu m'a uitat cu totul. Mi-a scris el, că vine, dar tot nu cred. Când o să mă fac mai bine, o să-mi vând toată partea mea de pământ și am să plec în lume, după el, să-l caut. Nu, nu pot să mai sufăr. Când a plecat la Paști, de acasă, l-am văzut prea abătut.

Baba Tinca.

Era trist, sărmanul de el, că iar pleacă prin străinătăți, unde am auzit că lumea e mai rea, decât la noi. Da, ce-o fi căutând el, măicușo în țara Tiutonului, care ni-a luatără tot din bătătură în timpul răzbelului??

Sanda.

Păi dumneata nu știi băbușo, că țara noastră, adică rumâni, acuma după război trăiesc bine cu nemții? Si Puiu s'a dus acolo la școli înalte, să se facă inginer, d'ăla de măsoară pământul și croiește case.

Baba Tinca (clătinând din cap).

Apăi de! Dumnezeu să mă ierte. Da eu zâc că tot mai bine era să fi făcut Puiu popă aci în sat la noi. Taman acum avem lipsă de popă, că popa Sfârlogeanu e bătrân și a dat în patima beției, s'au vorbitără oamenii la primărie să facă jalbă la Prea Sfințitu să le aducă alt popă. Si... ce popă bun ar fi fost Puiu!

Sanda (tot mai tristă).

Așa e băbușo. Ai dreptate. Poate că acum aș fi fost și eu mai fericită. Atunci aș fi știut sigur, că e al meu. Dar acum? De unde știu eu că n'a cunoscut altă fată mai frumoasă ca mine? Am cetit eu în ochii lui, când a plecat, că nu mă mai iubește ca altădată. Dar, oricum nu vreau să-l las alteia. Hai, spune băbușo, ce să fac să-l am iarăși lângă mine? (Plânge cu hohote).

Baba Tinca (mângâind-o).

Lasă, fata babii, nu mai plânge. Conașu Puiu nu te uită el așa ușor. Haide, de.. nu mai plânge. Mă duc să fac rost dă niște boabe dă porumb, să-ți dau cu bobii. S'ai să vezi mătăluță, că bobii o să iasă bine. Bobii mei nu mint. (Baba Tinca ese).

Scena IV

Sanda (singură, potolindu-se).

Doamne, Doamne, ce neroadă sunt! Dece oi fi plângând eu fără rost? Puiu, Puiu vorba babii, n'o să mă uite el pe mine. Sânt sigură, că tot al meu va fi. Sau oare s'o fi însurat cu alta, de nu mi-a scris cam de mult?! Oricum și cu oricine o fi, eu îi doresc fericirea. (Iși îndreaptă privirea spre icoana cu Maica Domnului, din peretele dela răsărit). Să mă rog Maicii Domnului pentru fericirea lui și a mea. (Se roagă trist și rar). Maica Domnului el dacă a fost să nu fie al meu, să fie fericit cu oricine o fi și eu la fel. Te rog Maica Domnului, dă-mi și mie un băiat, pe care să-l iubesc și să mă iubească și el și să fim fericiți împreună. Amin! (Plânge iarăși).

Scena V

(Intră Puiu pe neașteptate după ce ascultase la ușă și o găsește plângând. Pe la spate îi acoperă ochii cu mâinile. Ea se smucește și-i sare de gât râzând).

Puiu (după ce o îmbrățișează și o sărută îi șterge lacrimile cu batică). De ce plângi prostuțo? Credeai că m'ai pierdut?

Sanda (iarăși tristă).

Păi, dacă tu m'ai uitat cu toful! Dece nu mi-ai mai scris?

Puiu.

Haide, po'olește-te și mulțumește Maicii Domnului că nu sunt al alteia. Tot al tău voi fi. Acum să nu mă mai lași, să plec fără tine. Vom fi uniți pe vecie.

Sanda (ii sare iarăși de gât).

Ce-o să râdă baba Tinca, când o să te vadă. Chiar acum am discutat cu ea despre tine. S'a dus să găsească boabe de porumb, să-mi dea cu bobii, să vedem dacă vii și dacă mă mai iubești.

Puiu (luând-o de mână).

Hai, s'o căutăm, să ne dea în bobi, când o să avem nunta. Vreau s'o văd pe băbuța noastră jucând Nuneasca, până nu dă ortul popii. (Ies amândoi râzând).

— Cortina —

Gheorghe Lică-Olt



FOILETON

Alt examen de bacalaureat

Mare mișcare în toate cercurile Banatului. Atâtea frunzi încrețite de grija bacalaureatului. 95 candidați la *bacalaureatul literar*. Toți aleargă buimăciți încoace și încolo. Greu examen. Arena literară a Banatului va avea nouă toreadori (mulți veniți, puțini aleși). Ziaristi are Banatul cât lumea, unde te învârți, cu cotul îți răspund că ei sunt: cap buclat, lavalieră de 2 metri, pantaloni largi, buzunare încroșnate de gazete și carnete.

Anno Domini 24 Iunie 1937. Ministerul Educației Naționale a numit următoarea comisie de bacalaureat literar la Timișoara:

Președinte: Filaret Barbu, născut în 1832 la Stuttgart.

Secretară: Mia Cerna, născută în 1888 în Bălți (Basarabia)

Profesorii examinatori:

Aurel Candrea din București: Franceza

Filaret Barbu: Română-Muzica.

Mia Cerna: Matematici.

Sulițescu din Ploești: Latina.

Toplecea din Bistrița: Filosofia, Dreptul.

I. Roșoru din Hotin: Geografia. ity Library Cluj

Sava Bezan din Rădăuți: Istoria.

Saturniu Lațicu din Brăila: Fiz.-Chimice.

Iovan din Oradea: St. Naturale.

Mare vâlvă la conferința, care are să decidă admiterea-neadmiterea la examenul verbal. Ușile păzite de cerberi (portari, servitori). Un pedel fanțos cu numele Buțumflui împinge pe candidați spre ușă. Ora 9 seară. Muzică marșuri în stradă. Candidații de pe trepte oftează, Insfârșit! Secretara Mia Cerna iese cu gesturi largi și zimbete scurte, în mână tabela celor admiși la verbal. Ptiu drace! Tună, fulgeră, se rupe catapiteasma... căpuțului, lavaliera... vai de ea. Scuiță Vc. Ardeleanu neadmis, fluieră Al. Fabian (marele poet prozator), rage una bună Ab. Lotrea, din naier îi dă una colea G. Popișlu, un pumn în cap își dă Sic Ivar, micul lord—neadmiși, toți au abia-abia 8 clase. Râde Costin Nedelcu!

Comisia constituită ocupă a doua zi fotoliile verzi dela masa roșie (de astădată).

Neadmiși pentru că n'au plătit taxele: D. Nistorovici, D. Băleanu, A. Carabușiu, Ag. Comănescu, V. Curiș, D. Novacescu, P. Liubaciu, I. Miuțiu și alții. Râi de plată! Au mirosit comisia și.. i-au întors spatele.

Ei! Domnii candidați se vor prezenta în serii! Primii: G. Atanasiu, G. Bălțeanu, H. Bandulescu, B. Barbeș, V. Birlescu, Il. Blaj și G. Bugărin — tună grav cu degetele în veston domnul președinte *Filaret Barbu*

lângă seniorul comisiei prof. *Aurel Candrea*, care se uită galeș pe sub ochelari la mielușei, candidații oropsiți nu știu a căta oară la acest examen. Public numeros. Observ pe M. Ar. Dan, A. Oderescu, Miu Lerca, Aurel Cosman și alții.

Președintele îl chestionează pe Gr. Atanasiu:

— Ia spune-mi d-ta, ce dramaturg mare e Geo Eane Pajiște, ce a scris acesta!

Candidatul. Da, știu; acest dramaturg a fost contemporan cu Vasile Alexandri, a trăit dela 1820—1879 și a scris marea tragedie în 14 tablouri „*Flori strivite*”. Mort la Paris în 1879 într-o scenă din Hamlet, căci era și actor.

Președintele. Ptiu drace, cine ???

Aurel Candrea. Ia să vedem la Franceză! Declină-mi soieil.

Candidatul. Solius, solii, solium, solio.

— Bre, bre, minunat! Foarte mulțumit, d-le președinte Barbu (și notează apăsând cu creionul un 3 grăsuț ca un purceluș).

Apoi la rând ceilalți domni din studiile lor.

— Da d-ta d-le G. Bălțeanu (sughită subțirel președintele)! Citește aceste 2 versuri și analizează!

*Oh! Ard... și'n vis aud cum ici hatmanii lângă pat se hărățesc
Și'n buciune prin curți alui Lăpușneanu moarte o vestesc...*

— Hm, hai să vedem analiza! Nu răsuci mustața, las-o în pace!

— *Candidatul.* Trei cvinte nu le știu d-le președinte. *Hatmani, hărățesc și buclune. Cum să fac analiza!*

— Bine, dar de unde e acest citat?

— G. Bălțeanu; Artur Stavri.

— Și ce a scris?

— Marele poem «*Pâne cerească*».

Președintele către Aurel Candrea: Minunat! (Cu un 2 în tabelă). Ia să vedem din Muzică ceva: cine sunt aceștia Corologos, Helmund, Zieherer și Saint Saëns.

G. Bălțeanu. Aceștia?! Generalii lui Napoleon I Bonaparte...

Președintele. A căta oară vii d-ta la acest examen.

Candidatul supărat. A 9-a oară vin eu sireacul cu izâmbanu dela Topleț!

Aurel Candrea. D-le Președinte, să-i luăm pe H. Bandulescu și B. Barbeș.

Președintele. D-le candidat Bandulescu, în ce propoziții poate lipsi verbul?

Candidatul. Ver... verb... verbul... poate... Mă rog în propoziții corelative!

Aurel Candrea (strănută zdravăn, se sperie candidatul). De unde ești d-ta?



— Dela Reşiniţa!

— Ajunge! (şi iar apăsă un 2 strănutând).

Filaret Barbu. Dar d-ta Barbeş! Ia vorbeşte-mi despre interiorizarea ideii în poezie şi proză!

Candidatul desvoltă frumos subiectul.

— Ei, cine sunt esteticianii noştri în arta literară?

Candidatul răspunde cu vervă trecând pela geografie, istorie, filosofie etc.

— Dar d-ta d-le Bârlescu! Ia să vedem un text din Lucian Costin!

...*Den temelie vrut-au Despot cu Lehi Moldova să o săciuiască,
Dar noi pre toţi opritu-i-am nece unul să hălăduiască.*

(Răzbunarea lui Ştefan Tomşa, în graiu arhaic).

Preşedintele. Ei, două verbe — *săciuiască* şi *hălăduiască*.

Candidatul răspunde punctual.

Aurel Candrea intervine. Bine dar când a trăit acest poet Lucian Costin?

Vc. *Bârlescu.* Dela.. 1838—1893, contimporan cu G. Sion.

Preşedintele. Ia, dă seama d-le candidat! Din ce operă sunt aceste versuri?

— Din poemul „*De prin secol*“.

— Bine, treci la alte studii! Ia să-l auzim pe Il. Blaj!

Filaret Barbu. D-le candidat Blaj, ia spune-mi ce cuvânt e acesta «fondrocaş» în dialectul nostru bănăţean. (Candidatul Critică fruntea, dar iar o coboară).

— Dar «a frâsconi», ce e în idiomul bănăţean?

Aurel Candrea intervine. Cine scrie mult despre dialectul bănăţean?

Il. Blaj. Da... ştiu... Iosim Velceanu dela Cimişoara.

— Treceţi la alte studii! (Ochelarii d-lui prof. Aurel Candrea căd pe un 2 înbrobonat în micile pătrăţele ale tabelii de clasificare, ce multe ar spune...)

2-iul burfănos stă cu vecinul lui 3 iul de vorbă la *gard* (linia din tabelă ce-i desparte) ca doi vecini buni, 4 la taifas cu 5 (fraţi de cruce) privind când şi când la tovarăşii lor, candidaţi i. Iarăşi un 2 il *scuipă* (un strop de cerneală) pe 6 dela fiz.-chimice. Ţanţoşul 7 îi dă un *ghicnt* (o trăsătură la dreapta) lui 8... *boxând* amândoi... pe pieptul candidaţilor.

Pauză mică! Candidaţii răsuffă două minute. Dar minutele trec şi apare o nouă figură de candidat.

Cu părul vâlvoiu, îngrămădit în centrul de gravitate după legea lui Newton. Buzunarele doldora de hârtii verzi, albastre. Director al revistei „*Fufeaza*” din Orşova, în public nerăbdător redactorul său S. Ţăranu, tot din Orşova, candidat şi el la bacalaureat a nu ştiu a câta oară.

Preşedintele Filaret Barbu. Ei, d-le candidat Bugărin! Ia, spune mi mai întâiu ceva din istoria muzicii! Ce compozitori italieni cunoşti d-ta din sec. XVIII.

Bugărin. Vidal Lablache.

— Ia, dă seama! Acesta e compozitor?

— Nu, nu!

— Dar ce e?

— Vidal Lablache e un mare pictor.

— Ia, dă seama, e un geograf francez!

— Ei la limba română să vedem!

Aurel Candrea intervine. Ia, spune-mi d-ta ceva despre *omeotropii* din dialectul bănăţean, cu exemple.. Cine a scris despre acestea?!

— Da, ştiu... cred că Lucian Costin.

— Cine e Lucian Costin?

— Contîmporanul lui Vlad Delamarina, mort la Roma în 1887.

— Ia, dă seama d-ta!

— A, da... să mă gândesc puţin. Da-da, îl cunosc în literatura română.

— Ei, la alte obiecte!

Pauză mare!

Aurel Candrea cu preşedintele Filaret Barbu, secretara Mia Cerna şi întreaga comisie trec în penumbra unui antişambre capitonată cu bere, lichieri, vin şi ceva *brânză*... cu sute de scobitori.

Pentru 5 minute de reconfortare dinamică... dilatarea stomacului răzvrătit faţă de stăpânii neînduplecaţi...

Aurel Candrea către S. Bezan: Ce minunat candidat e Bugărin! Păi se poate așa ceva Bezane? A câta oară vine acest candidat?

Bezan. A treia oară!

A. Candrea. Ce facem cu el?

Bezan. Caşi ceilalţi. Inapoi la academia lor din Topleş, unde şeful lor M. Ar. Dan li-a mutat sediul „Altarului Cărţii“, în Topleş — Weimar-ul lor fastuos şi pretenţios..

Secretarul lor Gr. Popişii nici nu vrea să ştie de această mutare.

Fil. Barbu. Ei, domnilor, pauza e gata! La muncă! Proxîma scrie: A. Carabaşiu, N. Caranica, I. Chiraş, A. Conterea, Gh. Cosmescu şi Dor Grozdan.

Incepe d-ta doamnă Mia Cerna cu matematicile.

Carabaşiu, Caranica şi Chiraş (cel mai înalt candidat din Reşiţa) trec în revistă pela toate studiile...

N. Caranica s'a poticnit rău la Franceză şi Muzică, la Română n'a nimerit optativul în cele mai simple exemple.

Preşedintele. Să vină mai aproape candidaţii A. Conterea şi Gh. Cosmescu. Spune-mi d-ta Conterea ceva despre S. Fl. Marian. Viaţa, operele.

A. Conterea. Născut la.. studiat la Blaj, a cunoscut-o în călătoria sa la Veneţia pe Dridri Goroniţă, care scria tocmai „*Miresmele dela Topleş*“.

Aurel Candrea intervine. D-le candidat las-o în pace academiei din Topleş pe această Dridri Goroniţă, care n'are ce căuta în literatura română. Vorbeşte d-ta despre S. Fl. Marian.

A. Conterea. Noi n'am tradus deloc din S. Fl. Marian la școală.

Aurel Candrea. Ce ai avut d-ta să traduci?! (și îl așeză binișor pe un 2 pe perinuța sa brodată) pătrățelul frumos figurat în tabela de clasificare). Dar data Gh. Cosmescu! Spune-mi ceva la Franceză, căci la Română am văzut cum merge. Și d-ta ești un strașnic colaborator la revista «Fufeaza a d-lui Bugărin. Declină-mi «belle esprit».

Gh. Cosmescu (începe tușind):

Be-Be-Bell-Belle Espr... Esprî-Esprît în nominativ, stâlcind apoi pe genitiv în bătaia.. buzelor, fluerându-i apoi domnului dativ, scuișându-l pe acuzativ...

Aurel Candrea. Ia d-le proximalul tren și du-te sănătos la Reșinița! D-le Barbu, ce ai făcut? De ăștia candidați ni arde nouă, țării? Pții, în hades cu ei!

Fil. Barbu. D-le candidat Dor Grozdan, să-mi spui d-ta ceva despre compozitorii englezi.

Dor Grozdan. Primul Puccini*), a trăit pela...

— Ia, dă seama!

— Da, Goldoni, s'a născut..

Barbu. Las-o în pace de muzică! Treceam la limba română. Caută-mi valoarea semantică a următoarelor adjective din dialectul bănățean:

formolaș

glumaciu

grăsoc

fleștenog

măroc și

nalcoș

Dor Grozdan. Nu înțeleg, d-le președinte, cuvântul *semnatic*.

F. Barbu sare fript. Păi bine, nu ți-i rușine d-tala autor al «Brazdelor» și «Chipurilor de lemnărie»? Nu mai pot, continuai d-tră examenul la limba română.

Aurel Candrea. Spune-mi ceva, Grozdan, despre scriitorii *obscurantiști* în literatura română.

D. Grozdan. Obscu-obscuran-ran-rantism.. Parcă am auzit așa ceva la Școala Normală. Da! (radios iluminat). Obscurantismul e o plantă din familia ferigelor, are o rădăcină puternică, floarea galbănă.

Aurel Candrea (râde, către Fil. Barbu cu degetul pe nas: taci, lasă-l să vorbească înainte). Da, și fructele?

Dor Grozdan. Fructele obscurantismului sunt niște tubercule...

Intreaga comisie exploadează în răs. În public M. Ar. Dan îi dă drumul unei petarde de hohot din băierile inimei. Mare rumoare în sală!

Fil. Barbu (grav). Să vină proxima. Scrie: Mia Marian, G. Moțiu, Marc Olînescu, Voldur Nastur și H. Simia.

*) Puccini Giacomo, compozitor italian 1858—1924.

Incepem cu Geografia de astădată!

D-l I. Roșioru. D-ră Mia Marian, spune-mi despre paleozoicul și mezozoicul în România.

Mia Marian. Mă rog, pela noi nu s'au arătat nicicând aceste constelații..

I. Roșioru. Păi bine acestea sunt constelații?

Aurel Candrea intervine ironic. Foarte bine d-ră, treci la Română.

Fil. Barbu. Rândul trecut ai căzut la examen fiindcă n'ai putut analiza o strofă din „*Simfiri păgâne*“, ia deschide la pag. 32.

Mia Marian (recitează nădușită, prost. Analiza nu merge din cauza unui conjunctiv nepotrivit.

Fil. Barbu. Ei, ce te apuci d-ta să scrii ca Florica Ciura, dacă nu știi ce vrei. Se cere artă, nu fufează! Să auzim pe G. Moțiu depe tărâmul „Hotarului“.

F. Barbu. Spune-mi, d-le Moțiu, despre marii noștri filosofi în literatura română. Cine sunt, ce au scris.

G. Moțiu. Da — unul, al mai mare e Lazăr Nihi, născut în Tunis la 1895. Venit în țară la 1908. Membru al academiei din Topleț. Rădulescu-Motru, Lucian Blaga, Aron Cotruș, Mih. Sadoveanu, Lucian Costin fug de el ca de satana. Pe toți îi arde în doctrinele sale filosofice. Adept alui H. Bergson, nepot alui Al. Einstein.

Aurel Candrea. Pții, bravo d-le, treci la alte studii! (Și încet-încetșor îl mângâie pe un 3 în leagănul lui (pătrățelul din tabelă) cu vârfulușor al creionului). Ei acu d-ta Marc Olinsescu!

Fil. Barbu, Ia recitează poezia cea „*După bal mascat*“.

Candidatul recitează emfatic.

Fil. Barbu. Analizează strofa aceasta :

„*Trudiți căzând pe brazdele de plug
Pe când plăvanli s'opintesc în jug,
O, dragi plugari, câmpurilor noastre,
Visează toți sub bolțile albastre*“.

(Tărâmul, Vl. Nastur).

Candidatul. Mă rog, nu pricep ultimele două versuri deloc. Ceva tembelic.

Fil. Barbu. Ia dă seama! Cine a scris?

Marc Olinsescu. Vasile Savel... sau... nu-nu... Eremia Grigorescu!

F. Barbu. Dă seama, acesta din urmă a fost un general.

Marc Olinsescu. A. da-da,.. E marele nostru poet Gh. Bălceanu în oda sa „Izâmbanu“.

Aurel Candrea (râzând). Ei, bravo d-le candidat. La Franceză ai cercat să-l conjugî pe Racine. Bine! Să vină candidații Voldur Nastur și H. Simian.

Voldur Nastur e un băiat fercheș de 18 ani cu batista sus, lângă butonieră. H. Simian un sublocotenent în uniformă chipeșă.

Ambii în duet: Domnule președinte, suntem tocmai dela Chișinău. Am vrea să plecăm cât mai curând acasă.

Fl. Barbu. Bine, imediat veți fi gata. D-le Lațicu, începe cu Fiz.-Chimice.

Lațicu. Spune-mi Voldur formula chimică a fumului de țigară.

Voldur. (se scarpină, maltratează un picior dela scaun). Păi așa ceva n'am auzit nici la Roman nici la Bacău.

Lațicu. Dar d-ta H. Simia!

H. Simia (luând creta demonstrează formula pe tablă).

Aurel Candrea. Cred că ajunge d-le Barbu.

F. Barbu. La Română d-le Nastur. D-ta să-mi spui despre sufixele slave în dialectul bănățean. Și ceva despre transformismul lor.

Voldur Nastur (asudând și fulgerând în gându-i: a, tot din operele lui L. C. mă examinează).

Aurel Candrea. Ia să auzim despre graiul bănățean.

Voldur Nastur. Sufixe slave în dialectul nostru... mă rog

— oniu

— et

— iune

— une

— ură (extaziat)

Aurel Candrea. Dar cum se poate una ca asta!!

Ia, învață-l bine pe Lucian Costin în cele 2 volume ale sale „Graiul Bănățean“. Du-te sănătos la Chișinău. A câta oară vii d-ta la bacalaureatul literar ?!

Voldur Nastur (cu ochii înholbați). A cîn-cincea oară!

Tăcere mormântală de 1 minut.

Fil. Barbu. Fiind ora 2, o oră destul de târzie, candidații dela litera S. vor veni după masă la ora 4 jum. După o scurtă conferință secretara Mia Cerna predă pedelului Bușumilui lista candidaților reușiți la examenul de bacalaureat literar spre a o ațișa afară.

Reușiți:

Vc. Birlescu	cu media	9,50
H. Simia	„ „	8,40
Il. Chiraș	„ „	7,02
A. Carabașiu	„ „	7,65
B. Barbeș	„ „	7,18

*

Candidați căzuți:

Voldur Poiană Nastur	respins a	5 oară
G. Atanasiu	„ „	5 „
Il. Blaj	„ „	4 „

N. Caranica	respins a 3 oară
Gr. Bugărin	" " 3 "
Marc Olinescu	" " 5 "
A. Conterea	" " 6 "
G. Bălteanu	" " 9 "
Mia Marian	" " 3 "
G. Moțiu	" " 3 "
Dor Grozdan	" " 7 "
Gh. Cosmescu	" " 5 "
H. Bandulescu	" " 7 "

C. L.



In amurg

(Im Dämmerchein)

de Victor Orendi-Hommenau

*Al vremii trudnic glas sunat-a ultim'u'n amurg
Și încă tremură al clopotului cânt divin,
Când sure neguri noaptea și le cerne în cuprins
Si ca un somn mă jură pacea visului senin.*

*E-o umbră poate de-acolo din celălalt tărîm,
Un fluture bizar, ce se coboară la pămînt?
E moartea poate, ce-mi arată astăzi sumbrul loc,
E cel cu coasa, ce-mi rânjește aicea pe pămînt?*

*Si nici nu știu, nu știu nici când ce aceste duhuri vor
Si nici ce uruie în noaptea grea'n văzduh urlând,
Dar dacă este pentru-a fi ori poate a nu fi
Si dac'al meu picior îl scap în besnă lunecând:*

*Atunci Isuse, principe al păcii 'mi ești tu scut,
Ori de resare ziua ori se stînge în apus.
Atuncia știu că tu-mi ojuți și încolo spre cer
Eu cu nădejdea mea voios m'avânt la tine sus.*

Trad. de Lucian Costin



Dragoș Vodă

(Descălecatul Moldovei)

— In graiu arhaic) —

Den sfinte scriituri auzit-am cum cei de pilde tâlcuiteri au spus:
 Au nu se surp avuții, crăii și 'mpărății de pe alor *stepene* 'n deșărtăciuni,
 Că toate și iau coneuțul și toate in pierzare se desleagă fără pomana unei
 înțelepciuni?

Aici in țara den miază-noapte, in crăia lui Laslău multe in blăstămăție
 s'au schimbat,
 Mulți hulitu-ni-au a noastră *ijderanie*, mulți socotit-au să ne piarză depe
 vrednicul *olat*,

Mulți hulitu-ni-au al legii nedeșert cuvânt și nebiruita slavă într'alt fel
 să o mute.

Noi neclătit am stat cu ale noastre *obicine* și zavistia hiclenească de
 pricini făcute și nefăcute

Nu am adăugat, ce așa den neam in neam trăgând de sineși poruncitri
 am stat.

Laslău mutat-au 'mpărăția până peste munți—peste noi incol' spre răsărit
 Ce pizmuindu-ne iar ne primejdiaște și peste capetele noastre a lui poh-
 fală au răsbit.

Dar den tâmplările ce se aud, Laslău e prea departe peste toate a crăire,
 Iar noi nechîbzuiți am stat și loc avem și peste munți cu înțelepciure a
 ne cărmuire.

Veniți tovarăși după mine sus pren negurile den munți, că acolo mai
 iaste o țară,

Ca o cetate o văd de sus, cum gâlgâie cuvântătoare ape, pe-aici strămoșii
 odat' călcară.

In prieteșug vin zimbrii 'n ceste părți, blajini seuită și'n izvo:re se adapă,
 Iar căprioarele volnice dentre brazi scot capul și lung privesc in smălțul
 alburii de apă.

Rele războaie pe aici nu au trecut și oameni rar descălecă la drum,
 Ce noi azi ne-am legat, cu Dumnezeu vrem a pornire incolo peste munți,
 Cu alaiu noi zimbrii 'n goană să-iluăm, ce că norocu-i scris pe alor frunți.
 Veniți, veniți in ceste părți, noi mâne să descălecăm.

Den historiile lui craiu Laslău noi să ieșim și 'ncet pren munți să mâneacă.
 Ce că pe-aproape-i Țara cea Leșească, dar nu mai știu ce-i mai spre
 răsărit,

Că intru mestecături sânt oamenii și cine sânt, historia 'ncă nu i-au socotit.
 Ce că aici alt soare volnic dă lumină și un *bilșug* e 'ntreg pământul,
 De vom porni — până la o apă incolo vântul noi l-om împărți — până
 unde 'ncepe vântul.

Iar mai departe nu, că multe rele și'ntunerice e mai incolo spre miază-noapte.

Unde omul piere fără urmă, că den întuneric neeșind piere fără graiu și
fără șoapte.

— Acum am dat de urme—de zimbri, căprioare, de câne și de om,

Să trecem mai de sâng — oh, ce țară den Domnul minunată!

„Moldova” tu să te chemi și steaua ta să străluce binecuvântată.

Că'mpărășind Laslău—snbt a lui stăpânire necrezute lucruri se vor *invârsta*,
Dar în *plosanii* scie-se-va, c'al nostru neam a perire nicicdat' nu va...



Lucian Costin

Cronica

Redacționale-Administrative

Din motive bine determinate direcția revistei noastre i-a încredințat în Decembrie 1936 scriitorului Grigore Bugărin din Lugoj redacția și administrația revistei, urmând ca D-sa să aibă grișă de continuitatea anului III. Directorul revistei și-a rezervat numai conducerea și proprietatea revistei.

În anul III a apărut un singur număr în Ianuarie 1937. Din circumstanțe fiziologice n'a putut d-l Gr. Bugărin continua editarea revistei și astfel direcția s'a văzut nevoită a-i *retrage delegația* spre a-i satisface pe abonații revistei. Deci să ne scuze onor abonați, că au obvenit astfel de întârzieri fără vina direcției.

Cu numărul de față normalizăm situația redacției și administrației. Onor. abonați vechi și noi să binevoiască a achita restanțele anului II și abonamentele an. III *direct d-lui Lucian Costin-Caransebeș*.

Abonații și autoritățile, cari i-au achitat d-lui Grigore Bugărin pe an. II și III să binevoiască a ne înștiința printr'o cartă poștală despre situația reală.

Toate colaborările literare, ziarele-revistele-cărțile și întreaga corespondență se vor trimite direct d-lui Lucian Costin la Caransebeș.

CĂRȚI.

Ion I. Dobrescu: *Concurența între calea ferată și automobil.* (Câteva cuvinte despre „Raportul Salter”, București 1934).

Distinsul inginer se ocupă în acest tratat cu raportul englez al „Conferinței transporturilor pe șină și pe șosea”, cunoscut în toată Europa sub numele de „Raportul Salter”. Natural că o astfel de problemă foarte acută în Anglia prin concurența între cale ferată și automobil, trebuia să ajungă la o minuțioasă cunoaștere și în celelalte țări europene, unde intensificarea circulației a produs o adevărată criză economică de capital și ingerințe. Inginerul Ion Dobrescu se ocupă pe larg cu acest raport, care vrea să reglementeze întregul trafic feroviar și automobilistic pe baze echitabile. Raportul Salter stabilește ecivalența celor 2 mijloace de mare trafic, nu spre a se distanța, ci a se completa unul pe altul.

Ing. A. Cucu: *Cetatea și harta cetății Timișoara* (studiu tehnic și istoric).

Un capitol de istorie bănățeană. Autorul, un eminent inginer, s'a res-trâns îndeosebi la topografia tehnică și istoria metropolii bănățene.

Orașul de șes, în calea tuturor intemperțiilor istorice, trebuia să ajungă la acele interesante fortificații: fosta fortăreață are destule reminiscențe ale trecutului zbuciumat.

Autorul ia epoca dela Huniazi și ajunge cu firul evenimentelor până în prezentul nostru.

Ripensia-Banatul (Sârbii: Velica Vlașca) are un falnic trecut. D-l ing. A. Cucu și-a tratat lucrarea cu mare competență evidențiind, că și în limba română avem nevoie de astfel de opere.

Prof. Marin Popescu-Spineni: *Rumänien in der zweiten Hälfte des XVI. Jahrhunderts.*

O lucrare din domeniul cartografiei istorice. Autorul a studiat vechii cartografi germani, vienezi, olandezi, unguri, italieni — între cari îndeosebi pe Wolfgang Lazius, Iohannes Sambucus, Mathias Cinthius, Giovanni Antonio Magini și Sebastian Münster în marea colectivă de studii cartografice a lui A. Ortelius: *Theatrum orbis terrarum Antwerpiae MDLXX.*

Tratatul D-lui Marin Popescu-Spineni se referă numai la țărilor române. D-sa stabilește vechea toponimie în concordanță cu cea nouă pentru a a demonstra unitatea și continuitatea noastră: a României orientale-occidentale și a celei septentrionale-meridionale. Tratatul e foarte precis în date și documente.

Cum au considerat vechii cartografi unitatea noastră etnică. Se poate vedea din citatul autorului: „Die Kartographen verleiben Transsylvanien und das Banat dem ungarischen Staate nicht ein, son dern legen im Gegenteil die Grenze in der Nähe der Theiss fest. Westrumänien wurde auch seitens der Geographen zu allen Zeiten als geographische Einheit mit Ostrumänien behandelt“.

Lt.-Col. Gh. Budu: *Bogățiile lumii în imagini* (140 tablouri cu schițe și date statistice).

Un studiu foarte minuțios, cu mare competență în geografia economică. În imagini e unicul în România.

Fiecare țară e tratată în ansamblul ei. Fiind materialul atât de vast, nu putea să fie altfel tratat decât în formă de lexicon geografic-economic.

Zelul autorului se vede din fiecare pagină. Noi, cei ce apreciem valoarea acestor rare lucrări, ne raliem unui vechiu sistem de tratare: *corelația* între un material vast și *simplitatea* tratării. Adică o simplificare armonică, ce l-ar atrage pe cititor lângă autor. E un studiu de popularizare și-l recomandăm cu toată căldura.

Lt.-Col. Gh. Budu: *Dicționarul de aur al înțelepciunii în viață.* (Culegere de B. Königstädtler, traducere din limba germană, completată și aranjată de Gh. Budu).

Migăloasă culegere, ceea ce denotă că autorul traducător și-a pus la încercare toate rezervele de energie pentru a reda în limba română deliciosul luciu al aurului înțelepciunii. Din sute și sute de autori a strâns autorul ideile, maximele, zicalele, definițiile vieții. Tot ce-î cere viața omului, e un *adevărat mozaic*.

Acesta e lexicograful Budu, care ni-l tălmăcește și-l completează pe Königstädtler cu mare asiduitate în traducerea sa atât de meritorie.

Fane Geo Pajiște: *Incătușări (poezii) Timișoara 1936.*

Cu primul volumaș de vr'o 40 de poezii tânărul autor, locotenentul Fane Geo, intră în arena literelor prezentându-ni oacheșele sale pastişări.

Are un vădit succes cu primul volum, fapt ce-l semnalăm cu bucurie încrustând părerile noastre spre a-l încuraja. Am văzut, că operează cu un material poetic de anvergură, destul de tărișor în mețafore-metonimii.

Dar nu mai puțin ajunge și la extreme, căci asperitățile de acestea nu prind:

„Cad raze de besnă pe-a mea viață“.
Și'n lanțul lănced străluce privirea...

(*Osânditul*)

E un psihopat al melancoliei și totuși în mare parte a poeziilor sale trece la contraste de o tonalitate foarte optimistă. I-am remarcat îndeosebi pastişările naturii, îndeosebi ale toamnei, destul de bune:

„Privește zarea!
Sub agonii de toamnă
Smaraldul se destramă
Și solul se 'nvestmântă
Cu-odăjdii de aramă,

Privește zarea!
În semnalări de țape
Se reculege firea
Și'n scuturări de visuri
Iși fulgue-amintirea.

(*Vânt de toamnă*).

Gheorghe Lică-Olt.

REVISTE

Prometeu, anul III Nr. 5—6; Mai-Iunie 1937. O revistă pe care o urmărim progresând, număr cu număr. Vajnicul și neobositul ei director d-l I. Al. Bran-Lemeny merită toată stima noastră că a știut să adune în jurul d-sale literați de talia d-lor și d-nelor Al. Popescu-Dorna, N.

Eremia, Pimen Constantinescu, D. Donciu și Ecaterina Pitiș, Marie Hiemesch, cari sunt și colaboratorii acestui număr.

Revista apare lunar la Brașov.

Inmuguriri, anul V Nr. 7—8, 1937. Din Fălticeni ne vine revista „Inmuguriri” al cărei director d-l prof. dr. Virgil Tempeanu, secondat de redactorul său d-l Mihail D. Havriș, se poate mândri că munca celor ce scriu la această revistă dă roade bune, chiar când directorul lipsește din țară. Din ultimul număr remarcăm colaborarea d-lor: Mihail Șerban, N. Varginici și poezia „Unui hoinar” semnată pare-mi-se cu pseudonimul Tana Mugurel. Oare nu se ascunde aci un nou talent?

Plaiuri săcelene, anul IV Nr. 6, Iunie 1937. O revistă de atitudini și probleme săcelene ne-a sosit pentru schimb, fără a-l fi solicitat noi, din Satulung-Săcele, județul Brașov. Apare odată pe lună, redactată de Victor Tudoran (un nume foarte pompos) dar fără rezonanță. Cred domnii toreadori, pueți și puietraști dela această revistă, că ne sperie cu cele câteva colaborări cu nume mai cunoscute? Nu, d-lor mășgălici: Vlad Șeitan, Victor Ion Critu (rimează cu înăcritu) Nicolae G. Moisiu și alții care mai sunteți. Noi n'avem loc în revista noastră, pentru a polemiza cu D-voastră. Numai îl avertizăm pe d-l ăsta V. Ș. să aibă curajul răspunderii și să-și semneze cronică. Revista „Plaiuri săcelene” n'ar trebui răspândită și în alte părți, deoarece e revistă numai de „atitudini și probleme săcelene”. Domnule V. Ș. țiu să te lămuresc asupra unui lucru: D-l Lucian Costin n'a solicitat să facă parte din cenaclul (era să scriu cenacul) „Altarul cărții”. D-sa e membru activ al Societății „Scriitorilor Români” și al Societății „Regale de Geografie”. Deci nu mai face și mătăulță pe licheluța literară și lasă-ne în pace, dacă vrei să trăiești bine cu noi. Atât deocamdată.

Ghiocelul, anul I Nr. 3. E revista elevilor Liceului „Al. Papiu Ilariion” din Târgu-Mureș. Apare trimestrial și e redactată de I. Timiș. E una dintre cele mai bune reviste pentru elevi, din țară. Cuprinde un material vast de încercări și înfiripări, ale elevilor dela liceele noastre de peste munți. Regret că spațiul nu permite a cita decât numele lui Ioan Boantă, care semnează cronică literară.

Fântâna Darurilor, anul IX, Nr. 6 Iunie 1937. E o bună revistă de cultură creștină. Director e preotul Toma Chiricuță. Colaboratorii ultimului număr: Pr. Gh. Butnariu, pr. D. Roșculeț, pr. Dimitrie Ionescu și d-nii Const. Goran, Iosif E. Naghiu etc. Am dori să avem mai multe reviste creștinești în locul maculaturilor jidovești „Realitatea ilustrată”, „Cinema”, „Medicul nostru” etc.

Căminul, anul XIII, Nr. 6. Iarăși o revistă creștină pentru famili, ne sosește din Galați. E organul cultural al societății „Solidaritatea” a Clerului Eparhiei Dunării de jos.

F. N. R. („Frontul Național Român”) seria II-a Nr. 10 Iulie 1937. Apare în București, sub conducerea d-lui L. Al. Caragea, având colaboratori de viitor renume pe d-nii: N. Burnicu, G. Niculea și T. Vifor.

Ideia Românească, anul II, Nr. 2. Revistă pur naționalistă redactată de d-l Pavel Costin Deleanu. In ultimul număr remarcăm, eseul redactorului „Intre leu și vultur”, precum și „Protocoloalele” de Ion Vasile.

Gravurile sunt executate de Geo Zlotescu. Păcat că această revistă, nu e răspândită mai mult și în Banatul nostru. (În Caransebeș nu se găsește la nici un chioșc sau librărie).

Gazeta cărților, anul VII, Nr. 1—2. E unul din cele mai bune buletine bibliofile din țară. Apare la Ploești de două ori pe lună și e condus de d-l prof. D. Munteanu-Râmnic. Are aceleași colaborări, ca în trecut.

Izvoarașul e una dintre cele mai răspândite reviste folkloristice. A ajuns în anul al XVI-lea urmând drumul dela început. Revista apare la Bistrița-Mehedinți, sub îngrijirea D-nei Olimpia și Pr. Gh. Dumitrescu.

Noi, anul I, Nr. 3. Apare săptămânal la Cluj, având ca director pe d-l Tiberiu Rebreanu. Admirabil dezvoltate cele trei rubrici: lacrimi, sudoare, sânge. E mai mult o revistă politică.

Natura, anul XXVI, Nr. 7, Iulie 1937. Revistă pentru răspândirea științei, apare sub îngrijirea d-lor: G. Țițeica, G. G. Longinescu și O. Onicescu. Numărul pe luna Iulie conține material din domeniul științei semnat de d-nii: G. Demetrescu, Ion Chelcea, Dr. R. I. Călinescu ș. a.

Semne, anul I No. 7, bilunar de cultură integrală, apare la Slatina sub direcția d-lui Pavel Georgescu, redactor Stelian Tecucianu. Colaborează: M. Steinne, Simion Stolnicu, Virgil Carianopol, Ion Frunzetti, Horia Ghiea, Const. Virgil Ghiorghiu. Revista vrea să însemne un pas pentru o descentralizare culturală și un efort pentru o autohtonizare nouă în cultură.

Luceafărul, anul X No. 8. București August 1937. Frumos număr și acesta. Am dat de studii judicioase ca „Influența bisericii asupra literaturii române“ a Pr. Const. Gr. Chirică, care o poate urmări și în folclorul destul de abil. Poezia istorică are în această revistă un reprezentant în Gh. Cocora, iar cea folclorică o mânuiază bine d-l Nicolae Graur punându-i hlamida poeziei culte cu elemente simpatice. Bine și celelalte contribuții poetice.

Proza beletristică e reprezentată prin schițe și fragmente de roman. Variate articole asupra multor probleme sociale. D-na Elena Graur, soția și abila colaboratoare a d-lui Nicolae Graur, interpretează cu conștiințiozitate întreaga cronică.

Implinindu-se în curând 10 ani de activitate publicistică literară îi dorim un frumos viitor acestei serioase reviste.

Z I A R E

Conștiința Națională, anul XIII, Nr. 1-4 Iunie 1937. Am primit la redacție, numărul festiv al ziarului „Conștiința Națională care apare în capitala Banilor Olteniei, sub direcția d-lui Grigore Bran.

Acest ziar se impune pe zi ce trece. Munca directorului nu e zădărnice. Toate articolele sunt bine selecționate. Printre colaboratorii acestui număr, (deși sunt cam mulți) menționăm pe d-nii St. Vlădescu, președintele federației generale a presei din provincie, Virgil Molin, președintele „Sindicatului presei din Oltenia“, C. Șaban-Făgețel, Emil Harganu, C. Jaleș etc.

Junimea Severinului, apare în Turnu-Severin și are ca director pe d-l A. M. Frățilă, iar redactor pe d-l Dem. Vizitiu-Almăjel. Alături de munca neprecupețită a conducătorilor, trebuiesc relevați și d-nii Costel Merișanu, Dem. Livizianu și Petre Niculescu, cari contribuie la succesul crescând al ziarului. Pare-mi-se că cei citați mai sus, fac parte din generația tânără. Le urăm un viitor frumos și isbândă!..

Opinia Capitalei, ziar săptămânal de atitudine politică, financiară și edilitară. Apare în București, Calea Griviței, 206 sub direcția d-lui Stelian Ionescu-Anghel, care merită toată lauda noastră, pe care o subliniem cu satisfacție. Are și o pagină literară, condusă și îngrijită de d-na Eliza I. Viforeanu.

Gorjanul, organ de cultură și informațiuni. Apare în Târgu-Jiu de patru ori pe lună. Directorul său d-l Jean Bărbulescu este un erudit gazetar de provincie. Atât articolele cât și interpretările atâtor probleme ale timpului, află în cadrul acestui ziar, cea mai mare extensiune a ideii. Păcat că Banatul nostru nu are un ziar ca „Gorjanul“.

Observatorul, ziar independent de luptă politică și spirituală. Un oarecare domn I. Broscăuceanu-Dămileni scoate la Dorohoi ziarul „Observatorul“, care în curând va împlini cinci ani de apariție.

Raza, organ independent al Uniunii Clerului din Basarabia. Repetăm că acest ziar se ocupă mai mult de probleme politice, decât bisericești. Dealtfel e unul din cele mai bune ziare ce apar în Chișinău.

Acțiunea, organ al asociațiilor românești din Sibiu, sub direcția d-lui Ion Munteanu.

Ardealul, organ zilnic de informațiuni. Un ziar bine redactat de către d-l G. I. Gologan. Apare în Brașov. Directorul său se poate mândri că poate lupta alături de atâtea ziare minoritare.

Gheorghe Lică-Olt.



SCRIERILE

LUI

LUCIAN COSTIN

ȘI

GHEORGHE LICĂ-OLT

a) Asupra folclorului, graiului și solului bănățean

- „Mărgăritarele Banatului“ (colecție de folclor)
„Basmе, istorioare, legende și anecdote“
„Studii asupra folclorului bănățean“ vol. I
„Balada bănățeană“ } în curs de apariție vol. II
„Ghicitorile bănățene“ } vol. III
„Graiul bănățean“ (studii de dialectologie) vol. I și II
„Solul banatic“ (în „Relieful României“ partea II-a).

Biblioteca Folcloristică a Banatului

(Sub direcția LUCIAN COSTIN)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

- No. 1. Doine și romanțe
No. 2. Balade
No. 3. Basmе și istorioare
No. 4. „ ”
No. 5. Legende
No. 6. Strigături la joc
No. 7. Snoave
No. 8. Anecdote
No. 9. Anecdote, snoave și legende
No. 10. Basmе și istorioare

Gheorghe Lică-Olt

va edita în curând

„ACARUL PĂUN“

schițe și nuvele
din viața ceferiștilor

„NUNEASCA“

piesă teatrală